

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä esityispalveluista

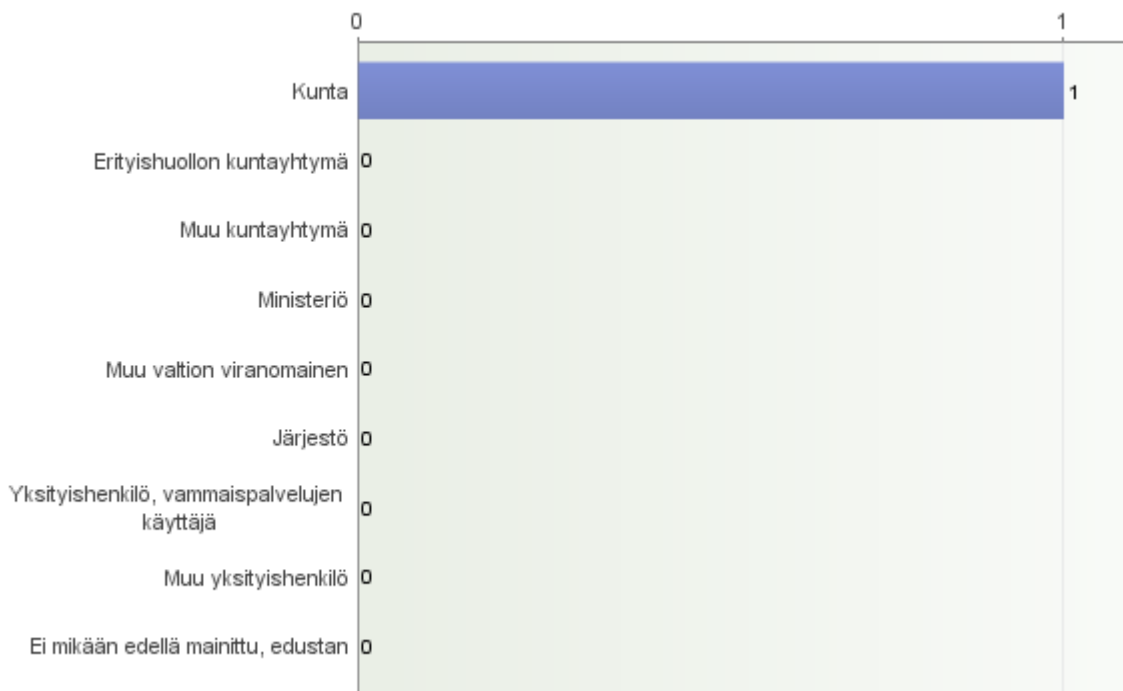
1. 1. Vastaajan taustatiedot

Vastaajien määrä: 1

Etunimi	Sukunimi	Sähköposti	Organisaatio, jota vastaus edustaa	Mahdollinen tarkennus
Leena	Köykkä	leena.koykka@tampere.fi	Tampereen kaupunki	Avo- ja asumispalvelut, vammaispalvelut

2. 2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 3. 1 §:ssä säädetään lain läpileikkaavista periaatteista. Kattaako säännös vammaispalveluille asetetut tavoitteet?

Vastaajien määrä: 1

4. 4. Muita huomioita 1 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiehdotuksen periaatteet ovat nykyisen lainsäädännön mukaiset ja selkeät. Kysymystä herättää, miten käytännössä tullaan määrittelemään kohdan 4) riittävät ja laadultaan hyvät palvelut.

5. 5. Onko 2 §:n perusteella selvää, missä tilanteissa sovelletaan erityislakia?

Vastaajien määrä: 1

6. 6. 2 §:n 3 momentissa säädetään soveltamisalan rajauksesta.

Onko rajaus selkeä?

Vastaajien määrä: 1

7. Onko rajaus tarpeellinen?

Vastaajien määrä: 1

8. 7. Muita huomioita 2 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetyn lain soveltamisalan määritykset ovat tarpeelliset ja eri lakien välinen suhde tulisi määritellä selkeästi. Sekä esitetyn lain pykälä että esitys lain perustelutekstiksi jättää epäselväksi eri lakien soveltamisen. Edelleen jää tulkinnanvaraa esimerkiksi mikä on korkea ikä ja miten tulkitaan vammaisen ihmisen vanhenemisesta aiheutuneet vaivat ja sairaudet.

9. 8. Arvioikaa momenttien tarpeellisuutta lain soveltamisen kannalta.

Palvelutarpeen arviointi sekä palvelujen suunnittelu, toteuttaminen ja toteutumisen seuranta on tehtävä yhteistyössä vammaisen henkilön ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000, jäljempänä asiakaslaki) 9 ja 10 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa vammaisen henkilön ja hänen laillisen edustajansa taikka omaisen tai muun läheisen kanssa.

Vastaajien määrä: 1

10. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä. Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

11. Vammaisen henkilön osallistumista on tuettava hänen toimintakykynsä, ikänsä ja elämäntilanteensa edellyttämällä tavalla. Vammaisen henkilön on voitava käyttää hänelle soveltuvaa viestintä- ja kommunikointikeinoa ja häntä on tarvittaessa tuettava tiedon saannissa, oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa sekä oman tahdon toteuttamisessa.

Vastaajien määrä: 1

12. Lapsen ja nuoren mielipiteen selvittämisestä säädetään sosiaalihuoltolain 32 §:ssä. Lapselle ja nuorelle on järjestettävä riittävä apu ja tuki tiedonsaantiin, kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen.

Vastaajien määrä: 1

13. 9. Muita huomioita 4 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetyn lain 4 § vaatii monipuolista osaamista asiakassuunnitelman laadintaan. Pykälässä on hyvin määritelty asiakassuunnitelman perustuvan sosiaalihuoltolakiin sekä asiakaslakiin. Asiakkaan osallisuuden korostaminen on tärkeää ja kunnioittaa itsemääräämisoikeutta. Laissa edellytetään erilaisten kommunikointi ja viestintäkeinojen ja välineiden käyttämistä vammaisen henkilön mielipiteen selvittämiseksi. Tämä vaatii erityisosaamista etenkin lasten ja nuorten mielipiteen selvittämisessä.

14. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä. Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

15. Vammaisen henkilön palvelutarpeen arvioinnista säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36 ja 37 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

16. Asiakassuunnitelman tekemisestä ja omatyöntekijästä säädetään sosiaalihuoltolain 39 ja 42 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

17. Palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman yhteydessä tehtävässä monialaisessa yhteistyössä ja palvelujen yhteensovittamisessa noudatetaan, mitä sosiaalihuoltolain 41 §:ssä säädetään.

Vastaajien määrä: 1

18. 11. Muita huomioita 5 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Lain edellyttämä monialainen yhteistyö ja palveluiden yhteensovittaminen vaatii lisäresursointia.

19. 12. Arvioikaa seuraavia päätöksentekoon ja palvelujen toteuttamiseen liittyviä väittämiä.

Vastaajien määrä: 1

	Kyllä	Ei	Ei kantaa	Yhteensä	Keskiarvo
Päätöksentekoon liittyvä sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Päätösten toimeenpanon sääntely on riittävä.	0	0	1	1	3
Palvelujen laadun määrittämisen ja arvioinnin sääntely on riittävä.	0	0	1	1	3
Lasten ja nuorten huomioon ottamisen sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Yhteensä	2	0	2	4	2

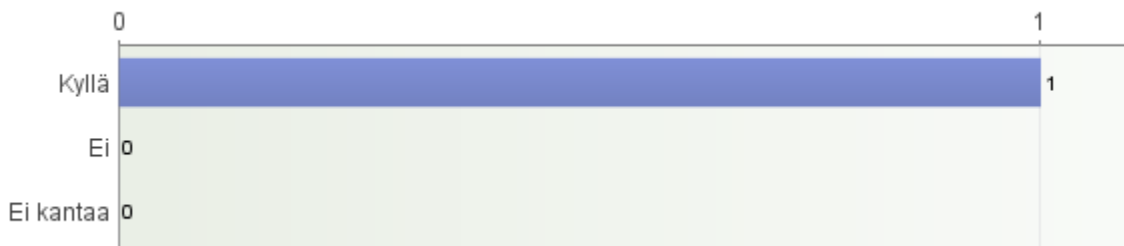
20. 13. Muita huomioita 6 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetty lakipykälä vaatii ensisijaisen ja toissijaisen lain palveluiden yhdistelyä ja joustavia palvelukokonaisuuksia. Tämä edellyttää lisäresurssia ja osaamista. Henkilöstön koulutustarve kasvaa. Lasten ja nuorten osallistaminen heitä koskevaan päätöksen tekoon edellyttää henkilökunnalta osaamista. Lisäksi esimerkiksi kehitysvammaisten ihmisten osallisuuden varmistaminen vaatii erityistä osaamista.

21. 14. Täydentääkö säännös asianmukaisesti ehdotetussa laissa säädettyjä muita erityispalveluja?

Vastaajien määrä: 1

22. 15. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista valmennusta ja tukea koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) tai muun lain säännöksiä? (Esim. sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaista sosiaalista kuntoutusta koskevaa säännöstä)?

Vastaajien määrä: 1

23. 16. Muita huomioita 8 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Ehdotettu 8§ on sisällöltään laaja ollakseen samalla subjektiivinen oikeus. Tämä pykälä lisää kustannuksia ja henkilöstöressurssien tarvetta. Ehdotettu pykälä on sisällöltään liian tulkinnanvarainen. Tämä aiheuttaa lain soveltamisessa käytännön ongelmia ja vaarantaa asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun. Perustelutekstissä on tuotu esille lain toissijaisuus ensisijaisiin lakeihin nähden. Tässä jää kuitenkin epäselväksi näiden eri lakien käytännön soveltaminen. Kysymystä herättää, miten varmistetaan se, että yleiset palvelut toimivat esteettömästi myös vammaisille henkilöille ja heidän perheilleen.

24. 17. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

25. 18. Huomioita 9 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetty 9§ on hyvin samansuuntainen kuin nykytilassa. Hyvänä lisänä ovat terveydenhuollon toimenpiteisiin liittyvät määräykset. Käsitteet "välttämätön" ja "voimavarat" antavat mahdollisuuden monenlaisille tulkinnoille. Perustelutekstissä on hyvänä näkökulmana se, että mikäli henkilökohtaiseen apuun ei ole oikeuta voidaan palvelua toteuttaa pykälällä 8.

26. 19. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

27. 20. Huomioita 10 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetty lain kohta aiheuttaa lisäresurssitarpeita, koska asiakassuunnitelmassa on määriteltävä asiakkaan kokonaisvaltaista tilannetta. Lisäksi maakunnassa on oltava toimivat sijaisjärjestelmät kunnossa.

28. 21. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

29. 22. Huomioita 11 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetty lainkohta selkeyttää työnantajamallia. Samalla se korostaa asiakassuunnitelman kirjaamisvelvoitteita ja sisältöä. Perustelutekstissä esitetyt erilaiset maksut ja niiden korvaamiskäytännöt voivat aiheuttaa tulkintaongelmia ja niiden arvioimisessa tarvitaan osaamista. Hyvin toimiakseen tämä malli edellyttää lisäresurssia toiminnan suunnitteluun ja neuvontaan. Kolmannen momentin sana "autettava" viittaa konkreettiseen toimintaan, mikä tarkoittaa lisäresursointia.

30. 23. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

31. 24. Huomioita 12 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetty lain kohta on epäselvä. Epäselväksi jää onko koko asumisen tuki ja palvelut järjestettävä sosiaalihuoltolain mukaisesti? Perustelutekstin mukaan tämä ehdotettu pykälä kattaisi koko nykyisen vammaispalvelulain ja kehitysvammalain mukaisen asumisen. Tällöin palveluista tulisi kaikille maksullisia. Palveluiden käyttäjille voi syntyä tilanteita, joissa asiakasmaksuihin tarvitaan alennuksia ja vapautuksia.

32. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä ehdotetun lain mukaisena palveluna.

Vastaajien määrä: 1

33. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä lastensuojelulain mukaisena avohuollon sijoituksena ilman huostaanottoa.

Vastaajien määrä: 1

34. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä sekä ehdotetussa laissa että lastensuojelulaissa siten, että ehdotettu laki on ensisijainen.

Vastaajien määrä: 1

35. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi tehtävä ilman huostaanottoa avohuollon sijoituksena myös pidemmäksi aikaa.

Vastaajien määrä: 1

36. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi aina tehtävä lastensuojelulain periaatteiden ja säännösten mukaisesti.

Vastaajien määrä: 1

37. 26. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin liittyen tilanteisiin, joissa lapsi asuu erossa vanhemmistaan tai huoltajistaan?

Vastaajien määrä: 1

- Esitetty lain kohta herättää kysymyksen, mikä on ehdotetun lain suhde lastensuojelulakiin. Lapsen olosuhteiden selvittäminen vaatii erityisosaamista. Lainsäädäntö tulee laatia siten, ettei synny lastensuojelun ja vammaispalvelun välistä jatkuvaa rajanvetoa palveluvastuusta. Vammaisella lapsella on myös oikeus lastensuojelulain mukaiseen palveluun. Lain kohdan toteuttaminen vaatii paljon opettelua ja työtapojen muutosta sekä paikkoja, joihin vammaisen lapsen sijoittaa. Lain kohdassa tulee myös perittäviä maksuja, joita ei nykytilassa ole ollut vammaispalveluiden asumispalveluissa. Tämä vaatii lisäresursointia ja osaamista.

38. 27. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

39. 28. Huomioita 14 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetty lain kohta ei ota kantaa uudisrakentamiseen. Usein uudisrakentamisessa haetaan tukea asunnonmuutostöihin koskien erilaisia ratkaisuja, joita jo rakennuslainsäädäntö edellyttää. Näistä tulee kiistoja. Lain kohta ei ota myöskään kantaa korvausmenettelyistä muuttotilanteissa maakunnasta toiseen.

40. 29. Onko lyhytaikainen huolenpito tarpeellinen palvelu?

Vastaajien määrä: 1

41. 30. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista lyhytaikaista huolenpitoa koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) säännöksiä (esim. SHL:n 19 §:n mukaista kotipalvelua koskevaa säännöstä) tai omaishoidon tuesta annettua lakia?

Vastaajien määrä: 1

42. 31. Huomioita 15 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetty lainkohta on uusi subjektiivinen oikeus ja lisää kustannuksia. Olisi avattava tarkemmin mitä tarkoitetaan lyhytaikaisella huolenpidolla ja onko se ensisijaisesti kotiin annettavaa palvelua vai avustamista kodin ulkopuolella tilanteissa, joissa henkilökohtaisen avun kriteerit eivät täyty. Epäselväksi jää myös se, miten palvelun kesto ja määrä on tarkoitettu toteutettavaksi. Pykälä on tulkinnanvarainen ja epäselvä esimerkiksi suhteessa omaishoidon tuen lakiin tai sosiaalihuoltolain mukaisiin muihin palveluihin.

43. 32. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

44. 33. Huomioita 16 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetty lain kohta laajentaa nykytilan palveluja. Subjektiivinen oikeus viitenä päivänä viikossa tuo lisää toimintapäiviä lisääntyvälle asiakasmäärälle ja lisää kustannuksia. Perusteluteksteissä on maininta päivätoiminnan olevan mahdollista myös omaan kotiin. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista ottaen huomioon päivätoiminnan tavoitteet esimerkiksi sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen. Tulkinnanvaraiseksi jää myös eri lakien välinen suhde toisiinsa.

45. 34. Turvaako säännös vammaisen henkilön liikkumisen?

Vastaajien määrä: 1

46. 35. Muita huomioita 17 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetystä lain kohdasta ja sen perusteluista on tuotu esille sosiaalihuoltolain mukaisen liikkumisen tuen ensisijaisuus sekä esteettömyys sen järjestämisessä. Sosiaalihuoltolain mukainen liikkumisen tuki ei ole

toteutunut kaikilta osin nykytilassa. Tästä syystä paineet siirtyvät erityislain puoleen. Maakuntasuunnittelussa sekä kuntien vastuulle jäävien palveluiden ja liikkumista edistävien päätösten tulee tukea kaikille soveltuvaa esteettömyyttä. Kuljetuspalveluissa on yhtenä tavoitteena kustannusten laskeminen ja hyvin hoidettu sosiaalihuoltolain mukainen liikkumisen tuki olisi tähän avuksi. Kuljetuspalvelun arvioinnissa pitäisi olla laaja-alaisesti asiakas myös mukana, että kattava yksilöllinen liikkumisen tuen palvelu saadaan aikaan. Tämä tarkoittaa asiakassuunnitelman tekemistä kaikille hakijoille sekä yksilöllistä työskentelyä, mikä edellyttää nykytilan resurssien huomattavaa lisäämistä.

47. 36. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

48. 37. Huomioita 18 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetty lain kohta ja etenkin sen perusteluteksti tuo tarkennuksia kuljetuspalveluiden järjestämiseen ja yhdistelyyn. Auton hankintaan saadun tuen vaikutus matkoja vähentävästi tuo selkeän määrityksen palveluiden myöntämiseen. Maakuntasuunnittelussa tulee huomioida myös esitetyn lain tuoman vaihtoehdon auton antamisesta vammaisen henkilön käyttöön. Auton hankintaan saadun tuen vaikutusta lapsille myönnettävään kuljetuspalveluun ei ollut erityistä mainintaa laki- tai perustelutekstissä.

49. 38. Huomioita 19 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetyn lain kohdan määrärahasidonnaiset tuet antavat joustavuutta ratkaista, mitä voisi harkinnallisesti myöntää. Tässä on huomioitu myös tekniikan kehitys. Epäselväksi jää, miten paljon maakunta voi rajata palvelun myöntämisen perusteita. Uutena on maininta tuen määrän vaihtelevuudesta enemmän/vähemmän kuin puolet haettuun välineeseen, koneeseen tai laitteeseen. Nykykäytännössä ei ole ollut varallisuusharkintaa. Tästä saa käsityksen, että nyt uuteen lakiin olisi tulossa harkintaa suhteessa hakijan taloudelliseen tilanteeseen, mikä vaatii lisäosaamista ja resursseja toimintaan. Lain perusteluteksteissä on annettu yksityiskohtaisempaa tietoa auton vaihtoon tai lapsiperheille myönnettävään autoavustukseen. Autoavustuksen myöntäminen on liitetty liikkumisen tuen palveluun. Edelleenkin lasten kohdalla autoavustuksen myöntämistä ei ole liitetty liikkumisen tukeen. Asiakassuunnitelmaan kirjaaminen ja hakijan yksilöllisten tarpeiden selvittäminen vaativat lisäresursseja. Myös lisäosaamista tarvitaan esimerkiksi määriteltäessä käytetyn auton hankintaan liittyviä perusteita.

50. 39. Huomioita 3 luvun säännöksiin.

Vastaajien määrä: 1

- Ei kommentoitavaa.

51. 40. Huomioita 4 luvun säännöksiin.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetyn lain 28§ siirtymäsäännökset tulee olla tarkat. Siirtymäaika tulee olla myös riittävä. Nykyisissä palveluissa tulee paljon erilaisia päätöksiä ja niiden purkaminen/siirtäminen/uudelleen arviointi on iso työ. Tampereen kokoisessa kaupungissa suurin osa jatkuvista pitkäaikaisista palveluista on tehty toistaiseksi voimassaoleviksi. Näiden ja kaikkien muiden maakuntamme palveluiden piiriin tulevien asiakkaiden palveluiden uudelleen arviointi ruuhkauttaa palvelut ja tietotaitoa uuden lain velvoitteista tulee olla koulutettuna

henkilökunnalle.

52. 41. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin lakiesitykseen liittyen?

Vastaajien määrä: 1

- Lisäkommentit kohta 3 §: miten määritellään psyykinen toimintarajoite? Miten arvioidaan yleisten palveluiden riittävyys ja milloin saa palvelut erityislainsäädännön kautta?

Lisäkommentti kohta 7§: terminä 4) tukea esteettömään asumiseen viittaa, että maakunnan pitäisi antaa myös asunto.

Muut yleiset kommentit lakiehdotukseen

Lakiehdotus nostaa asiakkaan ja erityisesti vammaiset lapset ja nuoret keskiöön. Palveluista pyritään saamaan yksilöllisiä palvelukokonaisuuksia eri lakeja yhdistellen. Laki korostaa sosiaalihuoltolain ensisijaisuutta ja yleisten sosiaalipalveluiden soveltuvuutta kaikille niitä tarvitseville. Lakiehdotus ei ole kaikilta osin kuitenkaan selvä, miten ensisijaisuus toteutetaan ja milloin oikeus erityislain palveluihin alkaa. Erityisesti lasten ja nuorten palveluiden ja tuen järjestäminen vaatii monenlaista uutta selvittelytyötä, mikä on hyvin samansuuntaista kuin lastensuojelussa tehdään. Vammaispalveluiden asiantuntijuuteen tulee näin olleen uusia lastensuojelullisia, lapsiperheiden sosiaalityön elementtejä, mitä ei nykytilan laissa ole näin selkeästi nostettu esille. Tämä edellyttää osaamista ja monitahoista yhteistyötä. Nämä tulisi olla riittävän selkeästi kirjattuna lakiehdotukseen.

Lakiehdotus on asiakaslähtöinen ja palveluiden järjestämisessä on asiakkaan oman mielipiteen kuuleminen ja huomioiminen nostettu esille. Erityisesti laissa nostetaan myös kommunikaation ja viestinnän huomioiminen palveluita suunniteltaessa. Asiakassuunnitelman merkitys korostuu ja sen velvoittavuus sekä asioiden kirjaamiseen liittyvät velvoitteet lisääntyvät. Monialainen työskentely vaatii erityisosaamista. Lain sisään ajaminen vaatii erityistä huolellista suunnittelua maakuntavalmistelussa. Maakunta- ja sote-uudistukseen liittyvien lakien ollessa kesken on vaikea lausua niiden vaikutuksista tähän ehdotettuun lakiin. Ehdotetussa laissa ei ole nostettu valinnanvapaus- ja henkilökohtaisen budjetointia koskevan lainsäädännön vaikutuksia. Mikäli maakuntauudistus kaikkine lakeineen ja ehdotettu vammaislainsäädäntö astuisivat voimaan samanaikaisesti, niin tämän lakiehdotuksen sisäänajoon pitäisi olla jo käynnissä. Ehdotettu vammaislaki tuo uusia velvoitteita sekä uusia subjektiivisia oikeuksia sekä toimintatapoja joiden vuoksi henkilökunnan koulutus nousee vahvasti esille. Esimerkiksi valtakunnallisesti on käynnissä Lape-hanke sekä I&O hankkeet, joiden puitteissa suunnitellaan malleja maakuntaan siirtymisessä. Nämä hankkeet sivuavat myös vammaisia henkilöitä. Uusi vammaislaki tulisi olla kiinteästi myös näiden hankkeiden osana ja monen muun palvelun suunnittelussa. Näin iso lakiuudistus, kuin vammaislaki perusteluineen on esitetty, vaatisi pitkän perehdytyksen ja sisäänajon.

Uudet subjektiiviset oikeudet lisäävät kustannuksia. Laissa tulisi tehdä erityisen selvät rajaukset tai antaa soveltamisohjeet lakien ensisijaisuuksista sekä tulkinnoista. Maakuntaan mentäessä soveltamisohjeiden yhdenmukaistaminen tulee vaatimaan aikaa ja työntekijäresurssia. Lisääntyvä asiakastyön määrä tuo lisäkustannuksia henkilöstökuluihin.